

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 63, Aralık 2017, s. 77-83

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

07.12.2017

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

25.12.2017

Doç. Dr. Fatih ÖZEK

Fırat Üniversitesi, Yeni Türk Dili
ozekfatih@gmail.com

Doç. Dr. Marija ĐINDIĆ

Sırp Bilimler ve Sanatlar Akademisi Sırp Dili Enstitüsü
msdjindjic@gmail.com

YENİ TÜRKÇE-SIRPÇA SÖZLÜK'TEKİ AĞIZ SÖZCÜKLERİ ÜZERİNE¹*

Öz

Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük`ü temel alınarak hazırlanmış ve Kurum yayını olarak 2014'te basılmıştır. İki ciltlik büyük İngilizce-Türkçe Sözlük'ten sonra bu sözlük, TDK'nin bugüne kadar yayımlanmış olduğu en büyük iki dilli sözlüktür. Sözlükte, çağdaş Türk dilinin yaklaşık 51.000 sözcüğü derlenmiş, incelenmiş ve işlenmiştir. Türkçe Sözlük'te yer alan çok sayıda ağız sözcüğü hlk. kısaltması ile belirlenmiştir. Ölçünlü Türkçenin parçası olmayan bu sözcüklerin, edebî ve çağdaş metinlerde ortaya çıktığı için dikkate alınması gerekiyordu. Türkçe Sözlük'te yer alan ağız sözcükleri Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük'te de girmiştir. Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük'te madde başı içinde nar. kısaltmasıyla verilen sözlerden bir kısmı bütünüyle halk ağzına ait kabul edilip madde verildikten sonra anlama (ya da anlamlara) geçilmeden "nar." kısaltması kullanılmıştır, örneğin akbasma, akındırık, belek, çekelez, evirgen, gölek, herk, kargış, nahır, ölet, senek, şırlağan, teğelti, yasmık, zıpka. Bir kısmının ise birden fazla anlamından sadece biri veya birkaçı halk ağzına ait kabul edilerek bu anlamlarından önce (anlam numarasının sonrasında) nar. notu düşülmüştür, örneğin adam, babalık, çalık, çözmek, dil¹, dip, emzik, eş, geçmek, kâğıt, kısmak, ocak, paçalık, tavan, ya-

¹ Bu çalışma, IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda (2-4 Kasım 2017/ Malatya) sunulmuş aynı başlıklı bildirinin düzenlenmiş biçimidir.

* Bu çalışma, Sırbistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından maddi olarak desteklenen "Ölçünlü Sırpçanın Lengüistik Araştırmaları ve Sırp Bilimler ve Sanatlar Akademisi Sırpça Hırvatça Yazı Dili ve Ağızları Sözlüğü" adlı proje (No: 178009) esas alınarak hazırlanmıştır.

ban, yürek. Araştırmalara göre Türkçeden başka bir dile geçmiş en fazla sözcük varlığının Sırpçada bulunduğu belirlenmiştir. Bu sözcük varlığının büyük bir kısmı Sırp halk ağızlarına aittir. Çalışmada Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük'te tespit edilen halk ağzına ait sözcükler üzerinde durularak bugün bile Sırp ağızlarında yaşamını devam ettiren bu ödünç sözcükler vasıtasıyla Türkçe-Sırpça arasındaki dil-kültür ilişkileri irdelenmeye çalışılacaktır. Bazı halk ağızı sözcüklerinin Türkçe kullanımlarıyla anlam bilimsel bağların türü ve bugünkü statüsü tespit edilecektir.

Anahtar kelimeler: Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük, Türkçe, Sırpça, ağız sözcükleri, alıntı, anlam bilimsel bağlar.

ON THE DIALECTICAL WORDS FROM NEW TURKISH-SERBIAN DICTIONARY

Abstract

Using Türkçe Sözlük (Turkish Dictionary) as a base, Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük was published in 2014 by the Turkish Language Society. After two volume English Turkish dictionary, this dictionary is the biggest bilingual dictionary published by Turkish Language Society. Around 51000 words were collected, examined and processed in the dictionary. Many of the words in Turkish Dictionary were identified as dialectisms. These words, which are not the part of standard language, had to be considered, because of being a part of literary and contemporary texts. Dialectisms from Turkish Dictionary were also included in the New Turkish Serbian Dictionary. One part of the lexical entries were qualified with abbreviating nar. right after entries in the New Turkish-English dictionary, because of the fact that all their meanings belong to dialects, for example akbasma, akındırık, belek, çekelez, evirgen, gölek, herk, kargış, nahır, ölet, senek, şırlağan, teğelti, yasmık, zıpka. According to the fact that another part of these words are just in one or several meanings identified as dialectism, abbreviating nar. is given to the related meanings, for example adam, babalık, çalık, çözmek, dil¹, dip, emzik, eş, geçmek, kâğıt, kısmak, ocak, paçalık, tavan, yaban, yürek. According to the different kinds of research, Serbian has the biggest number of words by Turkish origin from all languages. The big part of these lexemes is from Serbian dialects. The focus of this paper is to present the dialectisms excerpted from the New Turkish Serbian Dictionary that are still in use in Serbian and Turkish Serbian language-cultural relations based on these borrowings as well. Semantical relations with Turkish model and contemporary status of some dialectisms will be identified.

Keywords: New Turkish-Serbian Dictionary Turkish, Serbian, dialect words, borrowing, semantical relations.

Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük Türk Dil Kurumunun *Türkçe Sözlük*'ü temel alınarak hazırlanmış ve Kurum yayını olarak 2014'te basılmıştır. İki ciltlik büyük *İngilizce-Türkçe Sözlük*'ten sonra bu sözlük, TDK'nin bugüne kadar yayımlanmış olduğu en büyük iki dilli sözlüktür. Sözlükte, çağdaş Türk dilinin yaklaşık 51.000 sözcüğü derlenmiş, incelenmiş ve işlenmiştir. Sözlük, şimdiye kadar kaydedilmemiş ve işlenmemiş çok sayıda yeni sözcüğün yanı sıra belirli sözcük birimlerin anlam bilimsel gerçekleşmesindeki değişiklikleri içermektedir. Dolayısıyla sözcüklerin yeni anlamları, anlam bilimsel dağılımı, üslup ve mecaz kullanımındaki

değişikliklerini ele alan bu *Türkçe-Sırpça Sözlük*, kullanıcısına 21. yüzyılın başlangıcındaki iki dili kavrama imkânı sunmaktadır” (Đinđić 2014: 9).

Türk lehçeleri Sırpçanın sözcük hazinesinin zenginleşmesinde büyük rol oynamıştır. Sırpçada günlük yaşamla ilgili birçok sözcük Türk lehçelerinden alınmıştır: *akreba* (akraba), *gondže* (gonca), *oja* (oya), *oždeldun* (hoş geldin), *jabana* (yaban), *jaramaz* (yaramaz), *paj* (pay), *perišan* (perişan), *kalabaluk* (kalabalık) *korkaluk* (korkalık), *ešek* (eşek), *kabran* (kabran), *boydaş* (boydaş), *boylek* (boyeläk = boy yelek) gibi. *Boydaş* (boydaş) sözcüğü sadece Güney Sırbistan'ın Pirot, Vranje ve Leskovac halk ağızlarında tespit edilmiştir. Başka Balkan dillerinde ise yer almamaktadır. (Petrović 2009: 149)

Çalışmada, *Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük*'te tespit edilen halk ağzına ait sözcükler üzerinde durularak bugün bile Sırp ağızlarında yaşamını devam ettiren bu ödünç sözcükler vasıtasıyla Türkçe-Sırpça arasındaki dil-kültür ilişkileri irdelenmeye çalışılacaktır. Bazı halk ağzı sözcüklerinin Türkçe kullanımlarıyla anlam bilimsel bağların türü ve bugünkü statüsü tespit edilecektir.

Yapılan araştırmalara göre yabancı dillerde 10 binin üzerinde Türkçe sözcük olduğu, Türkçeden en fazla sözcük varlığının Sırpçada bulunduğu belirlenmiştir.² Sırpçadaki Türkçeden geçmiş sözcük, “*Turcizam*” (Türkizm) olarak tasnif edilmektedir. *Turcizmi* (Türkizmler) sözcükler, sadece Türkçe kökenli değil; Sırp diline Türkçe vasıtasıyla geçmiş Arapça ve Farsça kökenli de olabilmektedir. Günümüz Sırp dilinde Türkçe alıntılarının sayısı geçen yüzyılın ilk yarısında çıkan Şkaljiç'in sözlüğüne kaydedilen yaklaşık 9000 sözcükten daha azdır. En yeni araştırmaya göre ölçünlü Sırp dilinde günümüzde üç bin Türkçe alıntının bulunması bile geçmişteki kültür temaslarının yoğunluğunu gözler önüne sermektedir. (Đinđić 2013: 553) Bugün Sırpça'da Türkçe sözcüklerin sayısı fazladır ve ana dili Sırpça olanlar, *biber* (biber), *boja* (boja), *čarapa* (çorap), *čaršav* (çarşaf), *čizma* (çizme), *česma* (çeşme), *dugme* (düğme), *džep* (cep), *inat* (inat), *jastuk* (yastık), *jorgan* (yorgan), *kafa* (kahve), *kafana* (kahvehane), *kajmak* (kaymak), *kajsija* (kayısı), *kaldırma* (kaldırım), *kapija* (kapı), *kesa* (kese), *kreč* (kireç), *kusur* (küsür), *kutija* (kutu), *marama* (mahrama), *oluk* (oluk), *pamuk* (pamuk), *peškir* (peşkir), *saksija* (saksı), *sat* (saat), *sanduk* (sandık), *šećer* (şeker), *tavan* (tavan), *tepsija* (tepsi), *turpija* (turpu) gibi sözcükleri yabancı dilden geçmiş sözcükler olarak görmemektedir.

Öte yandan, Türk kökenli sözcükler halk ağızlarına özgü olan özel işlevsel üsluplarda yer almaktadır. Türkizmlerin sözcük varlığının büyük bir kısmı Sırp halk ağızlarına aittir. Eskiden beri kullanılan bu halk sözcükleri günümüzdeki Sırp-Türk kültür bağlarını hâlen yansıtmaktadır. Türkizmlerin lehçe kökeni araştırıldığında bu sözcüklerin Sırpça ve Hırvatçada yazılı şekilde değil, daha çok konuşmacıların doğrudan temaslarıyla alındığı görülmektedir. Bu husus önemlidir zira mevcut olan Türkizm sözcüklerinde³ Türkizmlerin etimolojisi yazılı Osmanlıca'dan verildiğinde hem gramer hem etimoloji eksikliğine yol açılmaktadır (Adamović 1973: 236). Bu Türkizmlerin önemli bir kısmı Batı Rumeli Türk halk ağızlarından alınmıştır ve orijinal Türk sözcüklerin fonetik şekilleri korunmaktadır. Örneğin (Osmanlıca) *dua* → (Batı Rumeli Türk halk ağızları) *dova* → (Sırpça) *dova*.

Sırp ağızları ile çağdaş Sırpçanın Türkizm söz varlığı açısından karşılaştırılması çalışmalarında ölçünlü dil yanında Sırp ağızlarının da önemli bir alan olduğu dikkate değer bir durum-

² Bk. Günay Karaağaç (2008). *Türkçe Verintiler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

³ Bk. Knežević, Anton (1962), *Die Turcizmen in der Sprache der Kroaten und Serben*, Meisenheim am Glan.; Škaljić, Abdulah (1973), *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Sarajevo: Svjetlost.

dur. *Türkçe Sözlük*'te yer alan çok sayıda ağız sözcüğü *hlk.* kısaltması ile belirlenmiştir. Ölçünlü Türkçenin parçası olmayan bu sözcükler, edebî ve çağdaş metinlerde kullanıldığı için dikkate alınması gerekiyordu. Bundan dolayı *Türkçe Sözlük*'te yer alan ağız sözcükleri *Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük*'e de girmiştir.

Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük'te madde başı içinde *nar.* kısaltmasıyla verilen sözlerden bir kısmı bütünüyle halk ağzına ait kabul edilip madde verildikten sonra anlama (veya anlamlara) geçilmeden “nar.” kısaltması kullanılmıştır, örneğin *akbasma, akındırık, belek, çekelez, evirgen, gölek, herk, kargış, nahur, ölet, senek, şırlağan, teğelti, yasmık, zıpka*. Bir kısmının ise birden fazla anlamından sadece biri veya birkaçı halk ağzına ait kabul edilerek bu anlamlarından önce (anlam numarasının sonrasında) *nar.* notu düşülmüştür, örneğin *adam, babalık, çalık, çözmek, dil¹, dip, emzik, eş, geçmek, kâğıt, kısmak, ocak, paçalık, tavan, yaban, yürek*.

Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük'te yer alan sözcüklerin Sırp ağızlarında bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla *Sırp Bilimler ve Sanatlar Akademisi Büyük Sırpça-Hırvatça Yazılı ve Halk Ağızları Sözlüğü*'nden (Rečnik SANU) yararlanılmıştır. Bu sözlük (Rečnik SANU) 1959 yılında basılmaya başlanmış ve şimdiye kadar 19 cildi çıkmıştır, 20. cilt ise basılmaktadır. Her cilt aşağı yukarı 800 sayfa olup şimdiye kadar 15200 sayfa çıkmıştır. Sözlük belgeleri; tanınmış edebiyat eserleri ile 250 diyalektik derleme sözlüğünden alıntılardır. Ciltlerde Türkçe kökenli veya Türkçe aracılığıyla dilimize geçen 4500 kelime *tur.* nitelemesi (kısaltması) ile işaretlenmiştir.

Rečnik SANU'da madde başı içinde *nar.* kısaltmasıyla verilen sözlerden bir kısmı bütünüyle halk ağzına ait kabul edilip madde verildikten sonra anlama (veya anlamlara) geçilmeden “nar.” kısaltması kullanılmıştır, örneğin *bacanak, kocabaşı*:

badžanak, -nka i –a m (*çoğul badžanci, badžanaci*) (tur.⁴ *bacanak*) **hlk.** *bakın* pašenog, karının kızkardeşinin eşi.

kodžabaša m (tur. *kocabaşı*) *tarih köy muhtarı*. (Rečnik SANU).

Bir kısmının ise birden fazla anlamından sadece biri veya birkaçı halk ağzına ait kabul edilerek bu anlamlarından önce (anlam numarasının sonrasında) *nar.* notu düşülmüştür, örneğin *bula, bardak*:

bula¹ ž (tur. *bola, ujna, strina*) **1.** müsliman kadın; *karşılaştırım bulka* (1), **2. hlk. a.** *bula. b.* gelin tarafından eltiye veya görümce tarafından geline sevgi duygusu ile verilen ad. **v.** mektepte kız çocuklarının öğretmeni. **3. bot. hlk. a.** *bakınız bulka* (4). **b. bakınız** *kozlac Arum maculatum*. **4.** çeşit hayvan ismi (*bedevi, inek, koyun, keçi, köpek i dr.*).

bardak, -aka m (tur. *bardak*) **1. a.** rakı ve şarap için balçaklı ve emzikli topraktan veya bakırdan (çok seyrek camdan) yapılan kap; *varyans bradac; karşılaştırım bardak-lutka, ibrik, krčag, testija*.⁵ **b. hlk.** rakı ve şarap küçük ahşap kabı. **v.** örgeli beyaz fayans kabı. **g. hlk.** cam sürahi. **d. hlk.** elle tutulacak yeri olan bardak şeklinde toprak su kabı. **2.** bir akarsu ölçü birimi. **3. tarım. hlk. bakın** *bardaklija* (1). **4.** Pirot kilimindeki motif türü. **5. hlk.** çocuk oyunu.

Sırpça ve Türkçe arasında ölçünlü dildeki ortaklıklar daha önce birçok çalışmaya konu olmuştur. Yaptığımız karşılaştırma neticesinde *aşçı (aščija), baca (baca), bardak (bardak), bula (bula), kefe (kefa), karakuş (karakuš), kocabaşı (kocabaša), zıbin (zubun)* sözcüklerinin, ölçünlü

⁴ Türkçe sözcükler, tur. nitelemesi yanında Türkçede olan şekli ve kökeni yazılarak düzenlenmektedir.

⁵ Yakın anlamlı sözcükler olarak iki Türkizmler verilmektedir: *ibrik* (tur. *ibrik*) ve *testija* (tur. *testi*).

dildeki anlamları dışında, Sırp ve Türk ağızlarında aynı anlamla yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin ölçünlü Türkçe ve Sırpça dışında, halk ağızlarındaki anlamları şöyledir:

1. aşçı/ aščinica

aşçı (hlk.) Yemek yenilen dükkân, aşevi, lokanta.

aščinica 1. Yemek yenilen dükkân, aşevi. 2. Bakınız aščika.

2. baca/ badža

baca (hlk.) Çatı penceresi. DS: baca/bece: 1. Pencere, tavan penceresi, dumanın çıkması ve evin ışık alması için toprak damlarda açılan delik. 2. Pencerenin içeriye doğru uzanan enli pervazi, pencere içi. 3. Çorap lastiği yerine kullanılan bağ, ip. 4. Tren. 5. İyi cins ahlat.

badža¹ (tur. baca) 1. delik (bazen kapaklı): a. Çatıda veya evin duvarındaki duman ve ışık deliği; varyans badžva. b. fırında, rakı kazanında hava ve duman deliği. c. vapurda top borusu deliği. 2. eskimiş kör pencere.

3. bardak/ bardak

bardak (hlk.) Toprak testi. DS: bardak/bardah/bardag 1. *Toprak testi, küçük testi.* 2. Çamdan yapılmış su testisi. 3. Toprak, çam veya madenden yapılmış ibrik. 4. *Sürahi.* 5. Toprak çömlek, toprak kavanoz. 6. Kiremit. 7. Killi arazide olan yarıntılar. 8. Sazlık, kamışlık, bataklik.

bardak, -aka (tur. bardak) 1. a. rakı ve şarap için balçaklı ve emzikli topraktan veya bakırdan (çok seyrek camdan) yapılan kap; *varyans* bradak; *karşılaştırm* bardak-lutka, ibrik, krčag, testija. b. *hlk.* rakı ve şarap küçük ahşap kabı. v. örgeli beyaz fayans kabı. g. *hlk.* cam *sürahi.* d. *hlk.* elle tutulacak yeri olan bardak şeklinde toprak su kabı. 2. bir akarsu ölçü birimi. 3. *tarım. hlk.* *bakın* bardaklija (1). 4. Pirot kilimindeki motif türü. 5. *hlk.* çocuk oyunu.

4. bula/bula

bula (hlk.) Yenge, amca veya dayı karısı.

bula¹ ž (tur. bola, ujna, strina) 1. müsliman kadın; *karşılaştırm* bulka (1), 2. *hlk.* a. bula. b. gelin tarafından eltiye veya görünce tarafından geline sevgi duygusu ile verilen ad. v. mektepte kız çocuklarının öğretmeni. 3. *bot. hlk.* a. *bakınız* bulka (4). b. *bakınız* kozlac Arum maculatum. 4. çeşit hayvan ismi (bedevi, inek, koyun, keçi, köpek).

5. karakuş/ karakuş

karakuş (hlk.) Atların ayaklarında şiş yapan bir hastalık.

karakuş m (tur. karakuş) 1. *veteriner* atların ayaklarında şiş yapan bir hastalık Spavanus synovitis. 2. *hlk.* a. topal at. 6. beyaz benekli at.

6. kefe/kefa

kefe (hlk.) Semercilerin kullandığı bir tür araç. DS: 1. Semercilerin atların tüylerini parlatmak için kullandığı bir araç türü. 2. İpekli kumaş.

kefa (tur. kefe) *hlk.* temizlik için kullandığı bir araç türü.

7. kocabaşı /kocabaşa

kocabaşı (hlk.) Köy ihtiyar heyetinin başı, muhtar. DS: 1. Pancar, şeker pancarı. 2. Mavi renkli çiçeği ve nohut büyüklüğünde tohumu olan bir buçuk metre boyundaki dikenli bir ot. 3. *Muhtar.* (DS 2009)

kodžabaša m (tur. kocabaşı) *tarih köy muhtarı.*

8. **zıbin/zubun**

zıbin (hlk.) Kolsuz giysi. DS: **1.** Bir çeşit kadın giysisi, üçetek. **2.** Ceket. **3.** Kuşak.

zubun, –una ve **zubun**, –a (tur. zıbin) **hlk.** kolsuz erkek ve kadın giysisi.

Yalnızca Sırp ve Türk ağızlarında yaşayan bu ortak kelimelerin yanısıra, ölçünlü Türkçede olup yalnızca Sırp ağızlarında yaşayan bazı kelimeler de tespit edilmiştir. Bu kelimeleri Türkiye Türkçesi ölçünlü dilinden Sırp ağızlarına geçmiş kelimeler olarak değil, bilhassa Batı Rumeli ağızları yoluyla Sırpça'ya geçmiş kelimeler olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır.

9. **aba/aba**

aba (II) **1.** Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş. **2.** Bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük. **3.** Bu kumaştan yapılmış olan. **4.** Dervişlerin giydiği abadan yapılmış, önü açık hırka.

aba (tur. aba) *eskimiş* ve **hlk.** **1.** Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş. **2.** erkek üstlüğü **3.** *bakınız abajija.* **4.** yırtık elbise.

10. **bacanak/ badžanak**

bacanak **1.** Eşleri kardeş olan erkeklerden her biri. **2.** (hlk.) Dost, arkadaş.

badžanak, -nka i –a m (*çoğul badžanci, badžanaci*) (tur.⁶ bacanak) **hlk.** *bakın pašenog, karının kızkardeşinin eşi.*

11. **duvak/duvak**

duvak **1.** Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü.

duvak (tur. duvak) **hlk.** Gelinin yüzünü örten dantel veya tül den örtü

12. **evliya/ evlija**

evliya **1.** Eren, ermiş, veli.

evlija (tur. evliya) **a.** ermiş. **b.** medyum.

Maddi kültürel mirasın önemli parçası olan zanaatların, özellikle de kaybolmuş zanaatların, Sırpçada izlerini soyadları aracılığıyla görebilmekteyiz. *Abadžija, Ekmečić, Kazazović, Kalajđizijic (Kalajđzić), Terzija (Terzić), Tufegđzić* gibi soyadları, eskiden abacı, ekmekçi, kazaz, kalaycı, terzi, tüfekçinin var olduğunu ve bu zanaatkârların günlük hayatın vazgeçilmez parçası olduğunu bize göstermektedir. Bugün Sırpçada sadece soyadlarında yaşayan “ayvaz” kelimesi Türkçe halk ağızlarında yaşamaktadır:

ayvaz *isim halk ağzında* **1.** *isim* Koca, erkek, eş. **2.** Savaş gemilerinde çalışan cerrah yardımcısı. **3.** *tarih* Büyük konaklarda mutfak ve yemek hizmetlerinde çalıştırılan uşak.

Ajvaz *soyadı; karşılaştırın* Ajvas. Kaybolmuş sözcük, soyad aracılığıyla izlerini bugünlere kadar korumuştur.

Bu yönüyle “ayvaz” sözcüğünü iki dil arasındaki eski ve güçlü bağın bir göstergesi olarak görebiliriz.

⁶ Türkçe sözcükler, tur. nitelemesi yanında Türkçede olan şekli ve kökeni yazılarak düzenlenmektedir.

Çalışmada diller arasındaki alışveriş örneklerinden yola çıkılarak iki dil ve iki kültür arasındaki karşılıklı etkileşimin boyutlarını gözler önüne sermeye çalıştık. Ölçünlü diller arasındaki sözcük alışverişinin yanısıra, yalnızca ağızlarda yaşayan sözcük ortaklıklarının bulunması her iki dil arasındaki güçlü etkileşimi somut olarak ortaya koymaktadır.

İki dilli sözlükler, diller ve kültürler arasında rehber görevini üstlenir. Bu bağlamda *Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük*, Sırp ve Türkler için kendi kültürlerine katkıda bulunup Türkçenin söz varlığının önemli parçası olan halk ağızları sözcüklerinin öğretilmesinde ve araştırılmasında temel bir kaynak olarak kullanılabilir. Bu çalışma esnasında, özellikle güney ve güneydoğu Sırbistan'ın halk ağızlarında Türkizmlerin çok sık olarak kullanıldığını görmüş olduk. Bu noktadan hareketle de makalenin, ileride Sırp halk ağızlarına ait Türkizmler sözlüğünün hazırlanmasına yönelik çalışmalara zemin hazırlayabileceğini ümit etmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Adamović, Milan (1973), "O poreklu srpskohrvatskih osmanizama", *Južnoslovenski filolog* XXX/1-2, 229-236.
- TS, Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- DS, Derleme Sözlüğü (2009), Türk Dil Kurumu Yayınları; C.1-6, Ankara.
- Đinđić, Marija (2013), *Turcizmi u savremenom srpskom književnom jeziku (semantičko-derivaciona analiza)*, doktorska disertacija (basılmamış Doktora Tezi), Beograd.
- Đinđić, Marija (2014), *Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları; 1122, 1528 s., Ankara.
- Karaağaç, Günay (2008), *Türkçe Verintiler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Knežević, Anton (1962), *Die Turcizmen in der Sprache der Kroaten und Serben*, Meisenheim am Glan.
- Petrović, Snežana (2009), *Prilog proučavanju turcizama iz Vranja i susednih govora, Istoci i utoci, Sećanje na Slavoljuba Đinđića (Zbornik radova)*, Filološki fakultet, 147-157, Beograd.
- Rečnik SANU: *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika (1-19)*, SANU – Institut za srpski jezik, 1959-2014, Beograd.
- Škaljić, Abdulah (1973), *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Sarajevo: Svjetlost.